

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 22
van **CELIA GROOTHEDDE**
datum: 19 juli 2019

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Kinderopvang - Toegankelijkheid en kwaliteit

Het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA-KU Leuven) bracht in juli 2019 in samenwerking met Kind en Gezin een onderzoek uit in opdracht van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Dit onderzoek bracht onder andere de onvervulde behoefte aan kinderopvang van gezinnen voor baby's en peuters jonger dan 3 jaar in kaart.

De studie gebruikt een zeer groot staal, met hoge responsgraad en goede representativiteit. Uit de studie blijkt niet alleen dat er een grote onvervulde behoefte aan kinderopvang bestaat, maar dat die onvervulde behoefte bovendien buitenproportioneel hoger is bij gezinnen met een werkzoekende moeder, een moeder met niet-Belgische origine en ten slotte bij kansarme gezinnen. Deze groepen rapporteren niet alleen een grotere onvervulde behoefte aan kinderopvang maar het aantal dagen per week dat zij een onvervulde behoefte aangeven, is ook logischerwijs hoger dan bij andere groepen. Om aan deze totale onvervulde behoefte tegemoet te komen, moet de Vlaamse overheid minstens 7070 plaatsen creëren tegen 2024.

Studies bevestigen het primordiaal belang van kwalitatief goede kinderopvang voor kinderen uit deze kansengroepen, zowel voor de economische stabiliteit van het gezin als wat betreft de pedagogische meerwaarde voor het kind.

Het Vlaamse beleid erkent deze nood, in het bijzonder voor deze kansengroepen, terecht al jaren expliciet. In de beleidsbrief 2018-2019 stipuleerde de Vlaamse Regering dan ook letterlijk: "Tegen 2020 willen we aan alle ouders die er nood aan hebben, een geschikte kinderopvangplaats kunnen aanbieden" en gaf aan dat "bijzondere aandacht gaat naar het ondersteunen van kwetsbare gezinnen, voor wie kinderopvang een belangrijke hefboom is voor hun maatschappelijke integratie". Beide beleidsdoelstellingen blijken kort voor 2020 nog lang niet gehaald.

Gelijkaardige bevindingen bleken uit andere studies en verslagen door verschillende organisaties en instituten, zoals bijvoorbeeld het rapport van Caritas en de Gezinsbond in 2018, de studie door de Artevelde Hogeschool in 2016 en het onderzoek van Vandegaer, Gyselinck en Hedeboom uit 2013. Ook aanbevelingen van specialisten lopen parallel:

- het automatisch toekennen van het laagste tarief ;
- het laagdrempelig toegankelijk maken van kinderopvang voor mensen in kansengroepen of specifieke doelgroepen;
- het afschaffen van het principe "bestellen is betalen". Mensen in precare omstandigheden hebben enerzijds door verschillende factoren nood aan flexibeler

opvang (zoals precairder werk, werkonzekerheid, werk in ploegendienst, overschakeling van studies naar werk, onzekere leefomstandigheden, slechtere gezondheid van zowel verzorgende als kinderen) en anderzijds worden zij door de voor hen soms zware kosten van dit principe afgeschrikt om opvang te gebruiken.

1. Wil de minister de beleidsdoelstelling van de beleidsbrief 2018-2019 halen?
 - a) Zo ja, hoe verwacht de minister deze plaatsen te creëren?
 - b) Zo neen, wat zijn de bijgestelde doelen qua extra gecreëerde plaatsen tijdens deze legislatuur?
 - c) Op welke termijn(en) en op welke manier verwacht de minister deze plaatsen te creëren?
 - d) Welke hiervan worden als inkomensgerelateerd (IKG) voorzien en in welke trap?
 - e) Welke andere concrete maatregelen verwacht de minister te nemen om aan de hoge onvervulde zorgbehoeves van deze kansengroepen tegemoet te komen?
2. Houdt de minister vast aan het principe "bestellen is betalen"?
 - a) Voorziet de minister in een verruiming van het aantal minimum respijtdagen?
 - b) Wordt de vrijheid tot het instellen van een hoger tarief bij "verzuimdagen" afgeschaft?
 - c) Worden vakantie of ziekte buiten de respijtdagen geteld?
 - d) Hoe verwacht de minister het spanningsveld tussen precare leefomstandigheden, behoefte aan flexibele en tijdelijke opvang en het principe "bestellen is betalen", dat veel gezinnen afschrikt van kinderopvang, op te heffen?
3. Houdt men vast aan het sinds 2015 verhoogde minimumtarief dat van 1,56 tot 5 euro werd opgetrokken of zal de minister het minimumtarief naar 2 euro of lager verminderen?
4. De toekenning van het verlaagde tarief verloopt momenteel via het OCMW. Dit sluit groepen mensen uit die recht hebben op en baat bij het verlaagde tarief.

Heeft de minister er zicht op hoe groot deze groep is die recht heeft op het verlaagde tarief, maar dit momenteel misloopt?
5. Verwacht de minister deze toekenning automatisch te maken voor ouders in precare leefomstandigheden of met een zeer laag inkomen?
6. Voor kwalitatieve opvang is de kindratio een belangrijk aspect. Professor Vandenbroeck geeft aan dat de huidige norm van 7 à 8 kinderen per verzorger, met 's ochtends, tijdens de middagpauze en 's avonds tot veertien kinderen per verzorger, noch kwalitatief noch veilig kan worden geacht. Er is een spanningsveld tussen het creëren van plaatsen via aanmoediging van maximumbezetting, zoals in het recente beleid gebeurde, en voldoende kwalitatieve opvang.
 - a) Ontbreken nog steeds cijfers om deze ratio en daadwerkelijke bezettingsgraad aan te geven?
 - b) Verwacht de minister de werkelijke bezettingsgraad en ratio te gaan meten, hoe vaak en via welke instrumenten?
 - c) Verwacht de minister de bezettingsgraad aan te passen die door het decreet werd gewijzigd? In welke zin en op welke termijn?

ANTWOORD

op vraag nr. 22 van 19 juli 2019

van **CELIA GROOTHEDDE**

1. In het afgelopen werkjaar 2018-2019 hebben we een zeer ernstige budgettaire inspanning geleverd om het aantal plaatsen voor baby's en peuters uit te breiden. In totaal ging het om een investering van 20,4 mio euro.

Zo werden onder meer bijkomende subsidies toegekend voor:

2889 plaatsen met basissubsidie

1582 plaatsen met subsidie voor inkomenstarief

422 plaatsen met plussubsidie

Het aantal plaatsen waar ouders inkomenstarief betalen (trap 2) is gestegen van 72,7% naar 75,2%.

Het is aan de volgende Vlaamse regering om afspraken te maken binnen welk tijdspad, binnen welk budgettair kader en hoeveel en voor welk soort plaatsen (basissubsidie, subsidie voor inkomenstarief of plussubsidie) budget zal worden uitgetrokken.

2. Of er wijzigingen zullen aangebracht worden aan het systeem van bestellen is betalen is ook een beslissing die te nemen is door de volgende Vlaamse Regering.
3. Ook eventuele wijzigingen aan tarifiëring binnen de opvang met inkomenstarief is een beslissing die te nemen is door de volgende Vlaamse Regering.
4. Kind en Gezin heeft geen zicht op het aantal negatieve beslissingen door OCMW's ivm aanvragen voor het allerlaagste tarief. OCMW's dienen enkel de positieve beslissingen te bezorgen aan Kind en Gezin. Op zijn beurt bezorgt Kind en Gezin een nieuw attest inkomenstarief aan de ouders met het aangepaste tarief.
5. Het automatisch toekennen van het verlaagde tarief is zeker zinvol, maar niet simpel in de praktijk te brengen. De vraag is op welke manier we ouders in precare leefomstandigheden en die kinderopvang hebben, op het spoor kunnen komen. Bij de berekening van het inkomenstarief wordt nu rekening gehouden met hun inkomen. Op basis van welke andere gegevens kunnen we automatische rechten toekennen? Hoe dan ook moet ten volle rekening worden gehouden met de wetgeving inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de implicaties daarvan bij het verwerken van deze gevoelige persoonsgegevens in databanken in functie van automatische rechtentoekenning, zoals het minimumtarief voor kinderopvang. Het systeem voor de berekening van het inkomenstarief voorziet vandaag wel reeds dat ouders in bepaalde situaties (bv. langdurig werkloos) via een eenvoudig aanvinken, hun recht op een individueel verminderd of individueel minimumtarief kunnen genieten. Zo ook is reeds de toekenning van een OCMW-tarief sterk vereenvoudigd.
6. Het aantal kinderen per begeleider is een belangrijke factor bij het streven naar kwaliteit. Vaak wordt daarbij gesteld dat de Vlaamse vergunningsvoorwaarden hier ontoereikend zijn: per aanwezige kinderbegeleider mogen maximaal 8 kinderen tegelijk aanwezig zijn, in groepsopvang maximaal 9 als er méér dan één kinderbegeleider aanwezig is. Met stelt dit geregeld voor als dé Vlaamse

personeelsnormen. We willen dit beeld toch bijsturen. Het gaat hier over het maximum dat men nooit mag overschrijden, de regelgeving spreekt tegelijk van een lagere streefnorm (1 op 4 in de gezinsopvang, 1 op 7 in de groepsopvang). Bovendien heeft het decreet dat in werking is getreden in 2014 hier geen wijzigingen aangebracht t.a.v. datgene wat vroeger al gangbaar was in de sector.

- a) Tijdens de MemoQ-nulmeting die een zicht moest geven op de pedagogische kwaliteit in de Vlaamse kinderopvang, werd de ratio als één van de mogelijk beïnvloedende factoren mee opgenomen. Uit de nulmeting blijkt dat in de gezinsopvang kinderen gemiddeld in een groep van 5 kinderen zitten (gemiddeld 1 begeleider voor 5 kinderen). Voor wat de groepsopvang betreft, werd opgemerkt dat 4 op de 10 leefgroepen werken met een ratio van 4 kinderen per begeleider, 2 op de 10 leefgroepen werken met een ratio van 7 kinderen of meer per begeleider. 7,6% van de leefgroepen gaan boven de 9 kinderen per begeleider. Waar dit wordt vastgesteld wordt de opvang effectief ook gevraagd om de omkadering te versterken, zoniet riskeert men de opstart van de handavingsprocedure. Daarnaast werd ook opgemerkt dat leefgroepen waar vooral baby's worden opgevangen doorgaans kleiner zijn dan leefgroepen waar vooral peuters worden opgevangen. Waar de zorg voor een groep kinderen die in een meerderheid uit de allerkleinsten bestaat, wordt dit zowel in de gezins- als in de groepsopvang gecompenseerd door minder kinderen tegelijk op te vangen om zo de draaglast voor de kinderbegeleiders haalbaar te houden.
- b) Het plan van Kind en Gezin is alvast wel om tijdens de nieuwe legislatuur, een tweede meting uit te voeren met het wetenschappelijk instrument met als doel evoluties, ook rond de effectieve invulling van de kind-begeleiderratio, in kaart te brengen.
- c) Het is aan de volgende Vlaamse Regering om hierover te beslissen, maar de nulmeting toont alvast niet aan dat de ratio kind – begeleider op dit moment problematisch is.